

5302 48 $\frac{111}{96}$ 48

पहेला धोरणनी नोट.

5302

छपावी प्रसिद्ध करतार.

पुस्तकालय भातीलाल भगनलाल शाह.

ठा. भाणेकथेक—रीथीशेक.

मु. अमदावाद.

अमदावाद.

“विजय प्रवर्तक” प्रस.

संवत् १८५२.

सन १८७५.

सर्व हक स्वाधिन.

मिना २ आना.

5308

पहेला धोरणनी नोट.

भूजाक्षरो.

गूजराती व्यंजनो.

क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण
त थ द ध न प फ ब भ म य र ल व श ष स
ह ळ क्ष ज्ञ

गूजराती स्वरों.

अ आ इ ई उ ऊ ए ऐ ओ औ अं अः

भाजणोधि भूजाक्षरो.

क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ
ड ढ ण त थ द ध न प फ ब भ
म य र ल व श ष स ह ळ क्ष ज्ञ

भाजणोधि स्वरों.

अ आ इ ई उ ऊ ए ऐ ओ औ अं अः

(૨)

ગુજરાતી બારાક્ષરી.

। । । ૭ ૯ ૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ૯ ૦ :

ક કા કિ કી. કુ કૂ કે કૈ કો કૌ કં કઃ
ખ ખા ખિ ખી ખુ ખૂ ખે ખૈ ખો ખૌ ખં ખઃ
ગ ગા ગિ ગી ગુ ગૂ ગે ગૈ ગો ગૌ ગં ગઃ
ઘ ઘા ઘિ ઘી ઘુ ઘૂ ઘે ઘૈ ઘો ઘૌ ઘં ઘઃ
ચ ચા ચિ ચી ચુ ચૂ ચે ચૈ ચો ચૌ ચં ચઃ
છ છા છિ છી છુ છૂ છે છૈ છો છૌ છં છઃ
જ જા જિ જી જુ જૂ જે જૈ જો જૌ જં જઃ
ઝ ઝા ઝિ ઝી ઝુ ઝૂ ઝે ઝૈ ઝો ઝૌ ઝં ઝઃ
ટ ટા ટિ ટી ટુ ટૂ ટે ટૈ ટો ટૌ ટં ટઃ
ઠ ઠા ઠિ ઠી ઠુ ઠૂ ઠે ઠૈ ઠો ઠૌ ઠં ઠઃ
ડ ડા ડિ ડી ડુ ડૂ ડે ડૈ ડો ડૌ ડં ડઃ
ઢ ઢા ઢિ ઢી ઢુ ઢૂ ઢે ઢૈ ઢો ઢૌ ઢં ઢઃ
ણ ણા ણિ ણી ણુ ણૂ ણે ણૈ ણો ણૌ ણં ણઃ
ત તા તિ તી તુ તૂ તે તૈ તો તૌ તં તઃ
થ થા થિ થી થુ થૂ થે થૈ થો થૌ થં થઃ
દા દિ દી દુ દૂ દે દૈ દો દૌ દં દઃ

(३)

ध धा धि धी धु धू धे धै धो धौ धं धः
न ना नि नी नु नू ने नो नौ नं नः
प पा पि पी पु पू पे पै पो पौ पं पः
ङ ङा ङि ङी ङु ङू ङे ङै ङो ङौ ङं ङः
ज जा जि जी जु जू जे जै जो जौ जं जः
ल ला लि ली लु लू ले लै लो लौ लं लः
म मा मि मी मु मू मे मै मो मौ मं मः
य या यि यी यु यू ये यै यो यौ यं यः
र रा रि री रु रू रे रै रो रौ रं रः
ल ला लि ली लु लू ले लै लो लौ लं लः
व वा वि वो वु वू वे वै वो वौ वं वः
श शा शि शी शु शू शे शै शो शौ शं शः
ष पा पि पी पु पू पे पै पो पौ पं पः
स सा सि सी सु सू से सै सो सौ सं सः
ह हा हि ही हु हू हे है हो हौ हं हः
ण णा णि णी णु णू णे णै णो णौ णं णः
क्ष क्षा क्षि क्षी क्षु क्षू क्षे क्षै क्षो क्षौ क्षं क्षः
ज्ञ ज्ञा ज्ञि ज्ञी ज्ञु ज्ञू ज्ञे ज्ञै ज्ञो ज्ञौ ज्ञं ज्ञः

પેહલોનું ટીકેશન.

મા.	હું.	માવા.	હતાં.	ખેન.	કહું.	ખીજે.
ખા.	લઉ.	જોવા.	નહિ.	વાત.	પૂછું.	આરે.
હ.	સેજે.	સેવા.	તારે.	કહું.	જોઈશે.	ત્યારે.
ભૂ.	વાવા.	આવ.	આપજો.	ખાવું.	પૂરી.	ગઈ.
પા.	મારે.	નહિ.	એને.	આપજો.	જુઓ.	થેલું.
જા.	તેલ.	દૂધ.	ખાજો.	કાણ.	ગાગી.	કાકા.
ભા.	આપ.	ઊંટ.	ભાજી.	થાય.	હતી.	ઊભું.
તું.	હું.	પછી.	શાક.	માશી.	આપો.	જુદર.
આ.	મને.	એને.	તારી.	એક.	કેરી.	આંખો.
જો.	લાવ.	ખાજો.	દાળ.	ખે.	તેણે.	સોનું.
લે.	ખાજો.	મારા.	આવશે.	ભાઈ.	કાણે.	આવે.
તે.	ખાઉં.	હશે.	જીથે.	જાણે.	ખેને.	ખીજું.
છ.	પીઉં.	જોતું.	દેશે.	મસ.	શાસાર.	સેતા.
ના.	જાય.	જેમ.	હાય.	આપીશ.	તમારા.	જોવા.
હા.	આવું.	તેમ.	તારા.	લાવી.	તમે.	કાલે.
ર.	આવ.	મેર.	પગ.	કરશે.	ભૂખ.	કાન.
તાતા.	કેમ.	તારે.	જોઉં.	ખાશે.	પણ.	ચાર.
છી.	તુંએ.	ધર.	સેવું.	સરત.	ભૂખી.	ફટલાં.
ખી.	જાઉં.	પીશે.	પગમાં.	ખાજરી.	કહે.	માથું.
ધી.	ત્યાં.	ખાવા.	નથી.	શેના.	યઈ.	છત્રી.
કે.	તલ.	આપશે.	કાકા.	થાય.	લાગી.	માથાં.
જે.	મામા	મારે.	ક્યાં.	વઉંના.	ખહાર.	હોય.
થું.	વાર.	ધેર.	નાક.	પૂછો.	જાઓ.	પથુ.
ખાઉ.	આપો.	ગાળ.	તમારા.	કહો.	ખાશો.	પેસો.
પે.	દે.	હતું.	ક્યાં.	માગે.	પાસે.	આવો.
	આજ.	આવ.	કાંઈ.	તો.	ભાગી.	જોડે.
	માત.	મારે.	આપું.	કામ.	તેની.	તેડી.

આપણા.	બીમે.	વહુ.	ખેતર.	રોજ.	મેજ.	કરીએ.
નાની.	આખું.	એમને.	સાંભળો.	રોટલા.	નેયો.	તોડીશ.
ખીજું.	બહુ.	ડોશી.	કાચું.	લોટ.	દયા.	ખોરડી.
જમ્મશ.	પાણી.	હીંડાતું.	ધડી.	દળે.	છાથ.	ફાંફ.
ખીર.	ખપ.	ભલાં.	મજૂરી.	દળી.	ભેંશ.	નાડો.
પૂરી.	ઉભી.	ખાપડી.	રાખજો.	ખાફતાં.	રંગ.	ફળીઆ.
સારો.	છોડી.	તેમને.	અનાજ.	આવડે.	કાળો.	નીકજો.
માટે.	શો.	ચાલે.	વાળા.	શેણે.	સમજણ.	કીકું.
મેજ.	કને.	પૂછીયું.	પેસા.	રમું.	દહો.	એઠી.
લીધો.	પીળું.	ચોળ.	વેચવા.	ઝોડે.	તે.	અલી.
કાગળ.	કાચા.	વાળ.	આળ્યો.	પાકું.	મઠ.	ખખર.
કેવો.	તરસ.	ગંદી.	બૂલતો.	સૂતી.	મીકું.	લાકડી.
સખાવશે.	લાગી.	ગાંડી.	ખેલો.	ગાય.	કઢી.	લોહી.
સખીશ.	ભલી.	લૂગડાં.	પાંચ.	પેલી.	હાથે.	સો.
વારે.	પેટ.	અરે.	શી.	ધોળી.	નેયા.	વાળુ.
આવડે.	રાંધો.	મેલાં.	થોડી.	રાતી.	ખીચડી.	ખચી.
ખૂમો.	ખાધા.	ઝોડે.	મગ.	અજણી.	પારખી.	મોઢે.
થકું.	ખવાડતાં.	જૂઓ.	અડદ.	અહી.	દેખાકું.	ગાળો.
પાડો.	દહાડો.	ચોળતી.	વાલ.	ચોથી.	ઝાડ.	દીધી.
પાડશો.	ખવાય.	ઓળ.	ખાંડ.	ચારો.	ખૂણો.	સાત.
એચું.	રાંધેલા.	પહેર.	ધી.	ગોધો.	ઠીક.	વાંક.
લોડો.	ખાપડા.	મેલ.	ભાજી.	ધાસ.	એલો.	ગાંદી.
લોડે.	ધીમે.	ડીલ.	દૂધી.	બધું.	ચઢી.	કડવાં.
કચે.	અમે.	ગંદા.	સૌ.	થોડું.	આંખો.	ઓસડ.
છોકરા.	ઝટ.	માયું.	હાથા.	વિના.	આમલી.	જૂકું.
આપણે.	દાંત.	નહાતી.	જાતનાં.	નાખ.	પીપળો.	તણાધ.
જાડો.	મધ.	રૂએ.	ખાકી.	નાખીએ.	લીમડો.	તોશન.
આવડે.	આપણી.	જુઓ.	રોટલી.	ભરાય.	વડ.	આ.
ચાકર.	જેરી.	ઓખો.	ખારી.	ખાવાનું.	ચોરી.	

ઊભો.	નિશાળ.	મારતા.	હળ.	પોપટ.	મુકું.	સાત.
લૂલો.	જળ.	શેઠ.	બળદ.	પાંખો.	જેડે.	આઠ.
વાગે.	વધારે.	ધુધુ.	કહેલું.	ઝાડે.	ઉમેરીએ.	નવ.
રીતે.	પૂરાં.	હુંએ.	ધણી.	માળા.	ઊલટા.	દશ.
ચૂલામાં.	વગાડે.	ખેંચે.	ખેડે.	ઊંઠર.	ચાર.	મીઠું.
મોટા.	પીપી.	દીકાં.	પોતાની.	ધલોડી.	પાંચ.	ઉમેરીએ.
જીવ.	ખેસ.	નાગાં.	ઢોર.	દીધાં.	છ.	લખાય.
પોતાની.	મહેતાજી.	ધૂળ.	ફૂતરો.	ગધેડો.	આંગળાં.	તેવારે.
જરા.	મળ.	કાદવ.	ગિલાડી.	એક.	પાછ.	
ઢોલ.	ખેસવા.	કળઓ.	કબૂતર.	ખે.	મૂકીએ.	
દગલા.	ગાડી.	ફરે.	ચકલો.	ત્રણ.	ચોપડી.	
ખાધે.	વરસ.	બણે.	કાગડો.	લેખણ.	બાકી.	

ગૂજાતી વીજી ચોપડીના અર્થ.

પાઠ ૧ લો.

ઉકેલતાં=વાંચતાં.

શીખામણુ=બોધ, ઉપ-

દેશ, અક્કલ, સમજણુ.

મગ્નની=સારી.

સાચવળે=સંભાળળે.

ગળવળે.

બોલીએ=વદીએ.

અક્ષર=લેખક, હરફ.

બગાડશો=ખરાબ કરશો.

વાહ=સારીચીજ નોંધ-

એ ત્યારે બોલાય છે.

દહાડો=દિવસ.

ચુરા=ખરાબર, બધા.

બોલ=શબ્દ.

ડાહીડાહી=ડહાપણુવા-

ળી, શીખામણુની.

મા=નહિ.

ઠેકાણુ=જગોએ.

બગડે=ખરાબ થાય.

ફાડવાં=ચીરવાં.

વહેણુ=ગલદી, ઝટ.

બણુવું=શીખવું.

ઠીક=ખરાબર, સારીરીતે.

છેક=ધણું, બહુ.

તાળીને=ધાંટો કહાડીને,

ખેંચીને.

ધીમેસાહે=હળવેચવાળે

સૌ=બધાં.

પાઠ ૨ જો.

શોભાય=સારી દેખાય.

કારજ=કામ.

દેઉ=મન.

હરખાય=રાજીથાય.

સમજણુ=અક્કલ.

વિગતેથી=સમજણુથી.

સાર=મતલબ.

દેખી=જોઈ.

જીવધાલીને=મનરાખીને.

વિચાર કરવો=સમજવું.

(કવિતાની સમજૂતી.)

સારી ચોપડીઓ સારી દેખાય. તે જોઈને ગન રાજી થાય; પણ જો તે સમજણુથી વાંચીએ; તો તેમાંથી કામ થાય છે (૧). જેમ જેમ મન રાખીને વાંચે, તેમ તેમ તેમાં (વાંચનારમાં) સમજણુ આવે; પણ વાંચીને વિચાર કરે નહિ તે સધળી (બધી) એ મતલબ સમજે નહિ (૨). તો થોડીતો ક્યાંથી સમજે) મતલબ કંઈ સમજે નહિ.

પાઠ ૩ જો.

ચકલી } પાંખોવાળાના-
ચકલો } નાં જનવર.
લાવ્યો=લઈ આવ્યો.

પૂછ્યું=કહ્યું, તજવીજ-
કરી.

રાણા=રાજા.

તપેલું=મોટી તપેલી, રાં-
ધવાનું વાસણ.

બારણું=ધરનો દરવાજો.

પેસાશે=માંહે જવાશે.

પાટો=ચીંદરડું.

ઝોરવું=રાંધવાના વાસ-
ણમાં નાંખવું.

ઉતારો=માથેથી હેઠે મૂકો-
લઈ લો.

પાઠ ૪ થો.

ફરિયાદ=અરજ.

એકલા=સંગાત વગર.

પકડાવી મંગાવ્યો=ઝાલી
આણ્યો.

મહારાજ=મોટારાજા.

ગભરાઈને=ડરોજાઈને.

હુકમકીધો=ફરમાવ્યું.

કને=પાસે.

જવાળદીધો=ઉત્તર આ-
પ્યો.

=ઉપરી, શેઠ, રાજાલયોળ=ધણી રાતી.

વીગેરે.

કાડીને=ચીરીને.

રીસ=ગુસ્સો.

પાઠ ૫ મો.

જૂમેજૂમ=રાડેરાડ, ધાંટા-
કહાડી રડવું તે.

ગોવાળીઓ } દોર આ-

ગોવાળ } રનાર.

ગોવળણી=દોર ચારનારી

ખાંધી.

છેવટ=છેલ્લીવારે.

જવાળ વાળ્યો=જવાળ

દીધો.

કહાડ્યો=ગદાર આણ્યો.

નાંખ્યો=ફેંક્યો.

કાંણુ=આંધળો.

આગળ=પાસે.

ખીર=દુધને ભાતરાંધીને

કરે છે તે.

પોળી=ઉખેડીને કરેલી

રોટલી, ખેપડી.

પાઠ ૬ ઠો.

તપાવી=ઉનીકરી.

પાટલો=લાકડાનો હોયછે-

તેપર ખેસાય છે.

લુઆપ=ઠગાપ.

ઠાક્યો=માથો,

ધણી રાતી.

દોરવું=હાથ ઝાલીને લ-
ઈ જવું.

જોડે=સાથે, સંગાતે.

લોઢો=લોઢાનો તવો, ક-
લેદું.

ખૂળ=ધણી, ખહું.

દાઝી=ખળી મુઠ.

ખોરીવાત=ખેડી કહાડે-

લી વાત.

પંડે=માફક, જેવું.

વાક=ચુનો, તકસીર.

ફળ=ફાયદો.

પાઠ ૭ મો.

ખહું=ધણું.

ગાગર=ગાંભુ, મટકું.

એસડ=દવા.

ઝેર=જે ખાવાથી મરી-

જવાય તે, અપ્રાણુ-

વીગેરે.

સાજી=સારી.

રોજ=હમેશાં.

ખગાડે=ખરાળ કરે.

મેલાં=મંદાં, મેલવાળાં-

ડાહી=ડહાપણુવાળી.

ખોરી=તઠારી.

ગાને નાંધ=કહ્યું કરે નહિ.

માંદી=મંદવાડવાળી.

વધારે=ધણું.

પાઠ ૮ મો.	નેવલે=નેવાએ.	નઠારી=મસ્તી કરનાર
વરસાદ=વાદળમાંથી પા-	કારેલાં=શાકનું નામ છે.	ગાળો દેનાર વિમરે
ણી પડે છે તે.	દેડકાં=ચોમાસામાંનાં	તોફાન કરનાર.
ગીત=કવિતા.	ગ્નનવર થાય છે તે.	સમજોછો=સમજણ પ-
ધેખરીઓ=ધેખરનાજેવો.	ગાળો=ખોલજો.	ડે છે.
પ્રસાદ=ખાવાનું.	તાણી=તાણી ગયા.	
ધેખર=ઉમદા પકવાન.	ઉનીઉની=ઉતરતી, તાજી.	

(કવિતાની સમજૂતી.)

ધેખરીઆ પ્રસાદ જેવો વરસાદ તું આવ, તેથી ઉની ઉની રોટલી ને કારેલાનું શાક મળે; વરસાદ તું નેવે પાણી (પડે તેમ) આવ; કે નઠારી છોડીને દેડકાં તાણી જાય. (૧).

પાઠ ૯ મો.	જતન=સાચવવુંતે, રક્ષણ	નીસરી=નીકળી, નાશી.
એકજ=સરખાં, જૂદાં ન-	વાડો=ધરપાસેની આંત્ર	અહીંઆંથી=આઠેકાણેથી
હિ તે.	લી ઉઘાડી જગો.	કરાય=રઝળાય.
જણસ=વરતું.	ચારો=ચાર, ધાસ, ખડ.	વાંસે=પાછળ.
ટંદુ=નાનો ઘોડો.	ઓસડવેસડ=ઓસડ વી-	લાગ=દાવ.
પારકો=ખીજનો.	ગેરે.	છૂડું=ખંધન વગરનું.
પાઠ ૧૦ મો.	ચારવાને=ચરાવવાને.	મળ=ગમત.
પાડુ=ભેંસનું જમ્મુ.	ખેતર=અનાજ પાકવાની	જાજી=હઠીલું.
જળવે=સંભાળલે, સાચવે	જગો.	ધિલુ=ગાંડુ.
નીરે=ઢોરને ધાસનાં ખેતે.	આણે=લાવે.	જક=કઠ.
સંભાળ=મરદાશ રાખ-	પાઠ ૧૧ મો.	છોડે=મૂકે.
વી તે.	ચેનપડે નહિ=સુખથાય	સમજાવ્યું=શીખામણુદી
જાજી=હઠીલું.	નહિ.	ધી.
વાછરડુ=ગાયનું જમ્મુ.	અંધીખાને=કેદખાનામાં	પાઠ ૧૨ મો.
પટેલ=કણ્ણી, ખેડૂત.	વિચાર=મનસુખો.	લાગઆવ્યો=લાગ

મળ્યો.	પાડોશી=ધરની આશપા-	વનમાં=વગડામાં.
વગડામાં=જંગલમાં.	સ રહેનાર.	કીધો=કર્યો.
સટકી ગયું=નાશી ગયું.	અંતે=છેવટે, આખરે.	વાસકર્યો=જઈરહ્યું, રેઠાણું
અણસમજ=સમજણુવ-	દુઃખી થાયછે=દુઃખપામે-	કર્યું, મુકામ કર્યો.
ગર.	છે.	પ્રાણુ=જીવ.
કોતર=ઓંધુ.	ડાહ્યા=સમજણુવાળો.	દુઃખિયું=દુઃખી.
ડાહી=સમજી, વિચાર	મોડીરાતે=ધણીરાતગયા	અવસ્થા=વલે, દશા.
વાળી.	પછી.	વળતી=પછીથી.
ઊંધીગયાં=સુધ ગયાં.	માનવી=કમુલ કરવી.	અજાણુ=જાણીતુનહિતે,
છાનુમાનું=છૂપીરીતે, કાઢ		મૂખે, અણસમજી.
જાણુ નહિ તેમ.	પાઠ ૧૩ મો.	એજ=એના જેવી.
વાધ=કાડીઆનાર જાન	મનમાન્યું=મરજીમાં આ-	ચિત્ત=મન.
વર.	વે તેટલું, બહુ, ઘણું.	છેક=ઘણું, બહુ.
બહું=સારું.	ચરવાને=આવાને.	નાહું=દોડી ગયું.

(કવિતાની સમજીતી.)

વાડામાંથી એક પાડું, છેક છૂટું (અંધનવગર) થઈને નાહું; ને ઘણું ધાસ આવાને, વગડામાં જઈને રહ્યું (૧).

પછી વાધે જીવ લીધો (મારી નાંખ્યું). એવું અજાણપણે દુઃખી થયું; જે (છોકરું) મનથી છૂટું થવાને જાય, તેની એવી (પાડાના જેવી) વલે થાય. (૨).

પાઠ ૧૪ મો.	ચીકણી=ચીકાશવાળી.	દોહણી=છાસનું વાસણ.
પલાળે=ભીની કરે.	ઠીકરાનાં=માટીનાં.	દાણા=અનાજ.
બરવાના=બરી મૂકવાના	જાત=પ્રકાર, વર્ગ.	ખેડાં
રસ=દૂધનું દહીંકરવાનું	નરમ=પોચી.	ગોળા
મણ, પાટીઆ.	કામતી=અપની.	ગોળીઓ
		પાણીભરવાનાં
		નાંવાસણનાં
		નામ છે.

આધરકે=જમાવે.

પાઠ ૧૫ મો.

પાળે=કીનારે, તેડે.

પથરે=પથરાથી, ઇટાળા-
થી.

ધડાધડ=ઉપરા ઉપરી.

વાગ્યા=લાગ્યા.

જગાડ=નુકશાન.

ફેંકવા=નાંખવા, ઉછેટવા.

જવાબ દીધો=ઉત્તર વા-
ળ્યો.

રે=દુઃખનો પોકાર છે.

ગરીબ=ગરેબગરનાં, રાંક

કશોએ=કંઈપણ.

કાયર=હેરાન.

મંજ્યા=મચ્યા.

સંભાળીને=સાચવીને.

શા માટે=થું કરવા.

પાઠ ૧૬ મો.

બેલણ } રાંધવાના કા-
કડછી } મનાં ઝાન-
ભૂંગળી } ર છે.

થાળી } ખાવાનાં વા-
વાડકા } સણ છે.

તાસકે=રકાખી, તપેલીનું

ઢાંકણું.

વખત=વેળા.

રાંધું=રસોઈ કરે.

તેવડે=તેથી.

મોં આગળ=પાસે, કને.

ખેનપણી=ગોઠીયણ, સૈ-
યર.

નોતરું=જમવાનું કહેવુંતે.

પાઠ ૧૭ મો.

મણા=ખામી, ખોડ.

ભાંડુ=માઇ, ખેન.

ધાણી } સેકેલું અનાજ

પઉંઆ } મેહેતાજીએ

વધારે સમજવું.

ટેવ=માહવરો, રીત

ગાળો ભાંડવી=નડાડ ક-

હેવું.

લઢવું=મારાગારી કરવી.

કજીઓ કરવો=ગાળો દે-

વી વગેરે તોફાન ક-

રવું.

મહેતાજી=મણાવનાર,

માસ્તર.

મૂકાવી=છોડાવી.

જરા=લગાર, થોડી.

પાઠ ૧૮ મો.

છોટીઓ=છોકરાનું ના-

મ છે.

નાનું ખાળક=નાનું છો-

કરું.

આટલી=આવડી.

બાણો=બાણેજ, ખેનનો

દીકરો.

વાર=વખત.

રોતો=રડતો.

મેલાય=મૂકાય.

તેડવા=મેવા.

પાઠ ૧૯ મો.

નિશાળીઆ=મણનારા.

પરીક્ષા=તપાસ, કમિટી.

કૂદાવતી=થેકાવતી, ઉછા-

ળા ભારતી ભારતી.

બજોલાં=શીખેલાં.

ઈનામ=હુશીઆરી દાખ-

લ આપવુંતે, શીરપાવ.

આકી=વધારેનાં, આકી

રહેલાં.

જોવા=તપાસવા.

પાઠ ૨૦ મો.

સાગડુ=સાથેથી, એકી

વારે.

નીકળ્યો=નીસર્યો.

મૂઠો=માથકો.

સાંકડુ=નાનું, થોડું પ-

હોળું.

અટકી રહ્યો=મરાઈ ર-

હ્યો.

જણુ=માણસ.

અડધાં=થોડાં.

એકેકેરે=એકદમ.
ઝટ=તરત, જલદી.
કેમે કયો=કોઈપણ રીતે.
ભગર=જરી.

પાઠ ૨૧ મો.

પૂછડીઓ=પૂછડાવાળો.
હળમ=વાળદં, ગાંધળે
ખાંડો=પૂછડાં વગરનો.
કપાવી=વઢાવી.
બેટા=છોકરા.
ચીડવે=ખીજવે.
ખીજવવું=ચીડવવું.

પાઠ ૨૨ મો.

કામકાજ=કામ વગેરે.
મજૂર=વૈતર કરનાર.
સાંધા=કાપા.
દરજી=લૂગડાં શીવનાર,

સોઈ, મેરાઈ.
સૂતર=રૂના તાંતણા.
કલમ=લેખણ.

મેાતીના દાણા જેવા=

ગોળ, સરખા.
ખિચારો=ગરીબ.
ધોખી=લૂગડાં ધોનાર.
જમીએ=ખાઈએ.
શીવેછે=સાંધે છે.

પાઠ ૨૩ મો.

ધ્યાન=ચિત્ત, મન
પાંસરા=સીધા, પાધરા.
ફરોછો-રખડો છો.
વેળાસર=વખત પ્રમાણે.
માયા=હેતુ, પ્યાર.
મન=ચિત્ત.

વઢવું=ગાળાગાળી કરવી. રીત=રીવાજ.

ભૂલ=ખોટ, ચુક.
ખતાવે=દેખાડે.
કદી=કોઈ વખત.
ખોટું=ખરાબ.

છૂટી=રજ.
બણવો=શીખવો.

પાઠ ૨૪ મો.

નિત્યે=રોજ, હમેશાં.
નીમરી=નીકળી.
ચોડી ચીત=મનરાખીને.
ગુર=શિક્ષક.
શિક્ષા=શીખામણ.
રૂડી=સારી.
સારીપેર=સારીપેટ.
પાંશરૂ=તરત, રસ્તે ખો-
ટી થયા વગર.

(કવિતાની સમજૂતી.)

રોજ નિશાળે જઈ, ને મન રાખીને બણવું; માસ્તરની શી-
ખામણ માનવી, ને સારી રીત રાખવી. (૧)

મન રમવામાં રાખશો નહિ, એ સારી પેટે સમજો; અને નિ-
શાળમાંથી નીકળીને (છુટ્યા કે), પાંસરા ઘેર જવું (૨).

પાઠ ૨૫ મો.

રિઆવાની=જણવાની.
જાળો=માડુહાંકનાર
જૂંધરીતે, આંત-

રીતે.

નીચે=હેઠે.

વિચાર્યું=ધાર્યું,
કયો.

રસ્તો=માર્ગ, વાટ.
ટોકણું=જો.

વિચાર=ખિચારો=ખાપડો, ગરીબ.
મૂર્ખ=અકલ વગરનો.

ઊઠાડી=ઉભીકરી, ખસેડી	રજળવા=રખડવા, રમ-	ગોભાય=ગોભો પડે, ખા-
પાઠ ૨૬ મો.	વા.	ડા પડે તે.
શેરડી=ગળ્યા રસનો સાં	સુખી=સુખમાં.	ચળકતાં=કેળળાં, તેજ-
ઠો.	જોડેલી=જોડી કહાડેલી	મારતાં.
ટોપલી=નાનો ટોપલો.	ખનાવેલી.	લાલ=રાતા.
નળીયાં=નેવાં.	ખરી=સાચી, ખતેલી.	તાંખાકુંડી
કોપરાં=ટોપરાં.	સમજ=સમજણ, અ-	ગરમું
છાચું=ઢાંક્યું.	કત.	કથરોટ
દાણુ=ધાન્ય, અનાજ.	પાઠ ૨૬ મો.	લોટી
માર્ગ=રસ્તો.	રોતો=રડતો.	તપેલાં
ભારો=મોટી ભારી.	સવારમાં=વહાણમાં.	લોટીઓ
કનેથી=પાસેથી.	નહોર=નખ.	જણાય છે=જણવામાં
ધણી=માલેક, શેઠ.	પહોળું=ચોડુ, ઉધાડું.	આવે છે.
દાંડા=વળીઓ.	ચોપડયાં=લગાવ્યાં.	ભોંય=જમીન
પાઠ ૨૭ મો.	તાણતો=ખેંચતો.	કદાચ=કોઈ વખત.
કમાડ=મારણાં.	ભેંકડો=તાણીને રોતું તે	ફૂરી=ભાગી.
ભીંતરડી=ભીંત.	લાહે=અળતરા.	પાઠ ૩૧ મો.
ઉધાડશો=ખોલશો.	સરખી=અરોઅર.	નાનીશી=નાનકડી.
જાયાં=ઢાંક્યાં.	અળવા માંડી=થવાલાગી	પોતડી=પોતીયું, છોટી
કેરાં=નાં, તથાં.	પાઠ ૩૦ મો.	ધોતલી.
રખડવા=રજળવા.	કાંસું	પિઠોડી=ખેસ.
આડું=હઠીલું.	તાંચુ	હીરકોરી=રેશમીકારનું
વાસીને=અધ કરીને.	પીતળ	હલકી=થોડી કીંમતની
વસે=વશા, હાલત.	ધોળાસપર=ચોડુ ધોળું	નાની.
પાઠ ૨૮ મો.	અથડાય=ટીચાય.	જમદાની=સૂતરાઉ પુટી-
અમથી=નકમી, ખોટી.	માંજેલાં=ઉડકેલાં અજ-	દાર લૂગડું.
આવાડનું નથી=આવડે	વાળેલાં.	અંગરખી=અંગરખુ.
નહિ.	સાચવવાં=સંભાળવાં.	ગરીબ=પરાણે ખસે ન-

ભાવનાર.	ય છે.	પશુ=દોર, ચારપગવાળાં.
નામાં=નામ.	ચાવે છે=દાંતેવતી કુચા	ખાંતે=હોંશે, ખુશીથી.
શીખીશ=આવડશે.	કરે છે.	પ્રાણુ=જીવ.
માટે=કાળે, વાસ્તે.	ધી=તાવેલું માખણ.	સુખદાતા=સુખ આપ-
પાઠ ૩૨ મો.	તાવેછે=ઉતું કરે.	નાર.
વાગોળવું=ખાધેલું પાછું	શી શી વાત=કંઈ કંઈ	નર=મરદ, પુરૂષ, ભાઈડા.
મેંમાં લાવી ચાવવું તે	વાત.	નાર=ખાઈડીઓ.
માખણુ=મસકો.	મયાળે=ઉપલા ભાગે.	જન=માણસ.
ખરીઓ=ઢોરના પગે ન-	ગોધા=આખલો.	જન્મતીવાર=અવતરતી
ખ હોય છે તે.	પાઠ ૩૩ મો.	વખત.
કાટ=ચીરો.	ગુણુ=કાયદો.	ધણું કરી=ધણે ભાગે.
ભાવે=સારું લાગે.	આધાર=આશરો.	પંખી=પાંખવાળાં જ-
ખળે=ખે, ખે.	અગણિત=ધણા, ખેસુ-	નાવર.
ચરે છે=ઉગતુ બાસ ખા-	ગાર.	

(કવિતાની સમજૂતી.)

ગાયમાં ધણા ગુણુ છે, તે (ગાય) સુખની આપનારી કહેવાય છે; વળી તે દૂધ, દહીં, ધી આપે છે. તેને સૌ માણસ હુંશથી ખાય છે. (૧) ભાઈડા, ખાઈડીઓ, ઢોર અને પંખીને, તથા (ખીજ) જનાવરની જાતમાં જુઓ કે (અવતરતી વખતે) તેમના જીવને ધી અને દુધનોજ ધણા આધાર છે. (૨)

પાઠ ૩૪ મો.	ખડખાં=કેદા, ચોસલાં.	લોચો=લોંદો.
જાણુસો=વસ્તુઓ.	જામીજાય=ઠરી જાય.	ખુર=ધોયેલી ખાંડ.
દૂધપાક=દૂધમાં થોડાચો-	ચાસણી=ખાંડનું ઉકા-	ચીકણું=ચીકણવાળું.
ખા નાખી રાંધેને ન-	જેલું પાણી.	માવો=દૂધને પાણી આ-
રમ ઉતારે તે.	વલોવે=ધણું હલાવે.	ળીને લોચો કરવો.
ઠારે=જમાવે, ઠરવાદે.	તાવીને=ઉતું કરીને.	

પાઠ ૩૫ મો.
સંતાડીને=છુપાવીને
લેખણ=કલમ
માન્યુ=કપુત્ર કથું.
ટેવ=આદત, મહાવરો.
ખોટી=ખરાબ, નહારી.
જૂઠો=જૂઠું બોલનાર.
પાઠ ૩૬ મો.
પાવલી નાણું છે
વધારે મેહેતાજી
એ સમજવવું.
પાઠ }
ચારી=જાની રીતે લેવું
તે, દોંગાઈ.

લટકાવી=ભેરવી.
ફળેતી=આખરને નુક-
શાની.
છાનુંછાનું=છુપી રીતે.
પકડાઈ=ઝલાઈ.
પાઠ ૩૭ મો.
વાળુ=સાંજરે ખાવું તે.
શરમાયો=લજવાયો.
પહેલાં=અગાઉથી.
સોખ્યો=હવાલે કયો, આ-
પ્યો.
તેડાવીને=બોલાવીને.
વઢવું=ખીજવું.

પાઠ ૩૮ મો.
કદી=કોઈ વખત, કદાચ.
સાચામાં=સાચવટમાં.
પુરોપાપી=બરાબરપાપી.
ઉપાય=ઇલાજ.
રાચે=રાજી થાય.
જગંપતિ=પરમેશ્વર.
પાપી=પાપ કરનાર.
રનેહ=દોસ્તી, મિત્રતા.
દેહ=થરીર.
માટે=સાડ, કાળે.
સાનો=અધાનો.
શામે=સારી દેખાય.

(કવિતાની સમજૂતી.)

જે (માણસ) કોઈ દહાડે જૂઠું બોલે, તે બરાબર (ખરેખરો)
પાપી થાય છે; તે સાડ છોકરાંઓ તમે, એ (જૂઠું બોલવાનો) ઉ-
પાય કરશો નહિ. (૧)

સાચામાં (સાચવટમાં) ઘણું સુખ છે, ને સાચાઈથી સૌનું
હેત થાય છે; વળી સાચાઈથી પરમેશ્વર રાજી થાય છે; અને આ-
પણે સારા દેખાઈએ છીએ; (૨.)

પાઠ ૩૯ મો.	અદામ દ્રાક્ષ મગફળી કાળુ ખજૂર ખારેક	મેવાનાંનામ છે. વધારે મહે- તાજીએ સ- મજવવું.	ગાંધી=તેજનો વેચનાર. ઓળખીતો=પીછનવા- જો. વાટી=કાચલી. મામા=માનો બાપ. ફકાન=પેટી, હાટ.
------------	---	--	--

મેવો=મીઠાં ફળ, દ્રાક્ષ.
ચારોળી, ખારેક વિ-
ગેરે.

પાઠ ૪૦ મો.

ચંદ્રમા=ચાંદો.

સરસ્વતી=વિદ્યા, મણુતર

સૂર્ય=સૂરજ.

દિવસ=દહાડો.

વાર=શામ, મંગળ, બુધ

વિગરેના દિવસ.

કેડે=પછી.

સરખા=ગરોબર.

નિશાળે મૂકેછે=નિશાળે

બેસારે છે.

પાઠ ૪૧ મો.

માંસ=ધોસ, મારી.

ડાલતો=લેધાતો, ધુણુતો

લાંડ=તોફાની.

માળો=પક્ષીનું ઘર.

ભોંય=જમીન.

જગરી=કંઠણ, મજબુત.

વહાણામાં=પરોઢીઆમાં

મળસકામાં, ફજર-

માં.

ચચાર=ચાર ચાર.

મહેનતુ=મહેનત કરનાર.

કીડા=ચળ, લાંબાજીવડા

પાઠ ૪૨ મો.

બાળ્યો=દીઠો.

પાંખાળો=પાંખોવાળો.

ચાંપે=ઝડપથી.

હણુવા=મારવા.

ચતુર=ડાહો, સમજી.

રાગ=ધાંટો, અવાજ.

ચેતી=સમજી.

ચાહે=છ/ચ્છે.

કાગ=કાગડો.

રૂપાળો=સારો.

જલદી=ઝટ.

(કવિતાની સમજીતી.)

માળો ખાંધવાને બેઠેલો, કાળો કાગડો જોયો; તે બે પાંખો-
વાળો બોલે છે; પણ તેનો રાગ સારો નથી. (૧)

કોઈ (માણસ) કાંકરો લેધને, ઝડપથી મારવાને ઇચ્છા કરે;
તો તે (ચતુર કાગડો) મનમાં સમજીને; ઝડપથી ઉડી
જાય છે. (૨)

પાઠ ૪૩ મો.

પીતરાઈ=કાકાનાં છોકરાં.

મોળાઈ=મામાનાં છોકરાં.

મત્રીજે=માઈનો છોકરો.

સાળી વહુની બેન.

ફાંચા=કાંધનાવર.

ફાંચા=માણી બેન.

માસો=માણીનોવર.

માણી=માની બેન.

બાણેજ=બેનનો દીકરો.

સાળો=વહુનો ભાઈ.

પાઠ ૪૪ મો.

જમાઈ=દીકરીનો વર.

સાવકાં=ઝોરમાઈ.

સંપસ પાંતે=હળીમળીને

વેવાઈ=દીકરા દીકરીનો

સસરો.

વેવાણુ=દીકરા દીકરીની

સાસુ.

ફૂંધબાઈ=મા એકને બાપ

જીદાનાં છોકરાં.

પાઠ ૪૫ મો.

ખાદી=જાડુલૂગડું, ખાદી

વાણુતર=ચુમાસ્તા.

શેલું=રાતુ લૂગડું.

ખાસ્તો=માદરપાટ.

દોશી વાણીઆ=લૂગડાં
વેચનાર, વણાવનાર,
કાપડીઆ.

જાજમ=ખિજાનાનું નામ

આંગરખુ=કેડીઉં.

ચૌદુ=ખજાર.

દુકાન=કાર.

કાજે=વાસ્તે.

કાપડ=લૂગડાં.

પાઠ ૪૬ મો.

દીવાળી.

ઉતરાણુ.

વસંતપંચમી

રામનવમી

આખાત્રીજ.

હોળી.

પર્વ=તહેવાર.

શિયાળો.

જિનાળો.

ચોમાસું.

મહિનો=માસ, ત્રીસ દી-

વસ.

વરસ=ખાર માસ.

તહેવાર-

નાં નામ છે

વધારે મા-

સ્તરે સમ-

જાવવું.

પાઠ ૪૭ મો.

ઉતરતાં=પુરાં થતાં.

પજ્જુસણુ=જૈનધર્મના

તેહેવાર.

પખવાડીઉં=પંદર તિ-

થિનું.

શરાધીઆં = શરાધના

દીવસ.

તિથિ=દિવસ, દહાડો.

મેળો=મેદની, ઘણાં મા-

ણુસ સહેલને માટે

મેળાં મળે ને ત્યાં

ખજાર થાય તે.

દશરા.

તેહેવાર

નાં નામ

માસ્તરે

વધારે સ

મળવવું

દીવાસો.

પાઠ ૪૮ મો.

વરઘોડો=સરગસ ફુલક-

ણું વર પરણવા જાય

ત્યારે વાજતે ગાજતે

જાય તે.

દેવળ=દેર, મંદીર.

ઝમકારો=રણુકો.

અવાજ=નાદ.

સરણાઈ=વાજનાં નામ.

ભૂંગળ

ધડીઆળ

તતૂડાં

પખાજ

દોલ

નગારાં

માસ્તરે વધા-

રેસમળવવું.

પાઠ ૪૯ મો.

જન્મગાંઠ જન્મ દિવસ.

અડકાડયો=અડાડયો.

કંસાર

રાઈતાં

કદી

ખીડાં=ખાંનની ખીડીઆ.

અડાડયો=લગાડયો.

ગમત=મજા.

તેડાવ્યો=ખોલાવ્યો.

મંડયો=મચ્યો.

પાઠ ૫૦ મો.

ચોખ્ખાઈ=સાફસૂક.

શીકર=ચિંતા.

કોલ=કોહોણુ.

ગિલ=લીલ.

ગંધાય=સોડે, વાસમારે

કદીએ=કદી પણુ.

મસળવું=ચોળવું.

પાઠ ૫૧ મો.

ઉપણું=લૂગડાંથી ઝાપરે.

જુઓ=લોઓ.

ઉથલાવીને=ફેરવીને

ખેડવું=જમીન ઉખેડી

પોચી કરવી.

તાપ=તડકો, ગરમી.

પાકવું=તૈયાર થવું, નિ-

પજવું, થવું.

વાલ=ઝાલર.

મેર=તરફ.

લાલ=ભાઈ, દીકરા, બાપુ

ધડે છે=મનાવે છે.

લોટ=આટો.

કવિતાની સમજૂતી.

રોટલોને દૂધ, અને બાતને દહીં, વળી લાડવાને ઝાલર, મારા ભાઈ ખાઓ. (મતલબ કે તેમાં મગ્ન પડે છે.)

ખાઠ પર મો.

દીમણું=સૂઝીને ઢેકો થાય તે.

ગભરાવવું=મુઝાવવું.

ધરાયો=સંતોષ પામ્યો.

હીચકા=ઝુલા.

વારો=તાવ, વખત.

ખઝાડીને=વળગાડીને.

ખૂળ=ધણા.

પેટભરીને=મનમાનતા.

ખાઠ પડ મો.

ચંચળ=ચપળ, હુશીયાર

ફુંકતે=ફુંકમાગતો.

ખૂણેખોચરે=આડો ચાલે.

ભોંય=જમીન.

કરડેછે=કાતરી ખાય છે.

ચાલતું=કિપજતું.

ચૂંક્યાં=ચૂં વીગેરે.

કશુ=કંઈ પણ.

કાતરી=કરડી.

ખાઠ પડ મો.

રંગડ=પજવવું.

ધાડ=ધાડું.

ખાસાં=સારાં.

દીવડ=ગતી.

પાર=છેડો, અંત.

ગડગડ=તોફાન.

કપડાં=લૂગડાં.

ઊપાય=છલાજ.

મીની=ખિલાડી.

મહાસુખ=ધણુંસુખ.

માંડે=શરૂ કરે, મચાવે.

પાર આવ્યો=ખુટ્યા.

કવિતાની સમજૂતી.

હારોહાર (હારખંધ) ઝીંદર વધ્યા, તે પકડ્યા પણ ખુટ્યા નહિ, વળી રાતે પજવ્યા માંડે, તે જાણે (તોફાન કરતી) ધાડ આવી. (૧) તે સારાં લૂગડાં કરડી ખાય છે. અને દીવાની ગતી લઈ જાય છે પણ એનો એક પણ ઉપાય નથી. પણ જો ખિલાડી મળે તો ધણું સુખ થાય (મતલબ કે તેમનો તે કાળ છે.) ૨

પાઠ ૫૫ મો.	જખરા=જેરાવર.	લખોટી=ખપરી, ચેંદુ.
પાંદડાં=ઝાડના પાન, પા- તરાં.	અકરો=મોકડો.	ઠરે=કલવાય.
સાંભરેછે=યાદછે.	વગર=વિના.	ગમે=પસદ પડે.
ખાપડી=ગરીબ.	પાઠ ૫૭ મો.	છાનોમાનો=ગુપચુપ.
ઓઢવું=શરીર ઢાંકવું.	ઝાડપાલો=ઝાડ વિગેરે.	પાઠ ૫૮ મો.
બૂલી ગયાં=વીસરીગયાં.	બાજી પાલો.	ગાહીપતિ=રાજા.
વાળ=નીમાળા.	મોળું=સ્વાદ વગરનું.	પસ્તાંય=ખેદપામે.
પાઠ ૫૬ મો.	ખાંડે=ખારાશવાળું.	પાછળથી=પછીથી.
આંચળ=ધામ.	પાણીવડે=પાણીથી.	આઢન=ઝિઢાડું.
ધાવણી=ધાવીનેરહેનાર.	વાવ=વાવડી	ઝલાય=પકડાય.
જોર=મળ.	પાઠ ૫૮ મો.	સમજી=જાણી.
	ચોરી=દોગામ.	ખાંધીમારે=ખાંધીનેમારે.

(કવિતાની સમજૂતી.)

ચોરીમાં સુખ સમજીને જે માણસ જઈને ચોરી કરે પણ
જ્યારે પાછળથી તેમાં (ચોરીમાં) દુઃખ દેખાય છે (જણાય છે)
ત્યારે પસ્તાય છે. (૧).

ચોરી ઉઘાડી થાય છે અને જ્યારે ચોર પકડાય છે ત્યારે રાજા
ચોરને ખાંધીને મારે છે ત્યારે તેની (ચોરની) ખરેખરી કજેતી
થાય છે. (૨)

પાઠ ૬૦ મો.	જગોમાં છો કરેલી	વાની કરેલી ઓટલી.
આંગણું=ખારણા આગ- ળની જગો, ચોક.	હોય તે.	મેડો=માળ.
પછીત=પાછલી ભીંત.	કરા=ખાણુની ભીંતો.	છીંડી=નવેળી.
અમાશી=ધાત્રુ.	પરસાળ=ઓરડાની આ- ગળની જગો.	પાઠ ૬૧ મો.
ચોર=ધર વચ્ચે ઉઘાડી	ઓટલો=ધરખહારમેસ-	રસોડું=રાંધવાની જગો, રાંધણી.

હાંકું=ભોંયમાં મીઠું પા-	દીપે=શોભે.	રી નાંખી.
ણી ભરી રાખવાની	ભાતભાતનાં=તરેહ ત-	વેર=દુશમનાઇ.
જગો.	રેહનાં	ચટકા=ડંખ.
ધૂમાડીજીં=ધૂમાડી જ-	સેવે=હુક્રાળાં રાખે.	છોલાયું=કિઝરડાયું.
વાનો રસ્તો, બળીઉં.	ખીકણુ=ખીએ એવી.	ફૂલુ=સાપનુ મોં.
ખારી=નાનું ખારણું, ખ-	ધસવું=દોડી જવું.	લોહી=રૂધીર, ખુન.
ડકી.	છેડવું=છંછેડવું.	લગારેક=લગાર, જરા.
ઝીલવું=અપરથી લઇ	માંજર=કળગી.	નાગ=મોટો સાપ.
લેવું.	વળગવું=ગાઝવું.	નખળા=ગરીબ.
ગોટાય=ધેરાય.	ખડખડે = ખડખડાટ	પ્રાણુ=જીવ.
નીસરણી=સીડી, દાદર.	થાય.	દર=ભોંયમાં રહેનાર જ-
પાણીઆરૂં=પાણી રાખી	વહાણું=મળસકું.	નાવરનાં ધર.
મૂકવાનીજગો, ઓરડી	પાઠ ફૂડ મો.	ઝાઝા=ખહુ, ધણા.
પાઠ દર મો.	ગણનો=ત્રેખવતો.	સાપ=ઝેરી જાનવર.
ફૂકડી=મરઘી.	ચગદીનાંખી=દાખીતેમા-	

(કવિતાની સમજૂતી.)

નખળા ધણા લોકની સાથે કોઇ દહાડો અદાવત કરવી નહિ,
કેમકે કીડીએએ કાળા સાપનો આ રીતે (વાતમાં કહ્યું તેમ.) જ.
૫ લીધો. ૧

પાઠ ફૂડ મો.	ડો ગોળ ભાગ.	સીંચીએ=રેડીએ.
છોડવા=નાનાં ઝાડ.	કાળાં=કાળીઓ.	છાંટીએ=ઉપર રેડીએ.
વાદળ=વાદળાં.	મૂળીઆં=મૂળ, જડ.	કચરો=ધુળ, છીયાડી.
વાટે=રસ્તે.	વેલો=દોરી જેવાં ઝાડ.	લુલુ ચવું=કરમાઇ જવું.
ઓમળે=ગળે પીગળે.	પાઠ ફૂડ મો.	ટટાર=અકડ.
વેહે=કાણાં.	લીલાં=મુકાં નહિ તે.	પાઠ ફૂડ મો.
મડ=ઝાડનો વચસો જ-	કરમાવવું=નીલાઇ જવું.	રીસાળ=રીસ કરનાર.

પીરસેલી=જમવાનેજ-
ણસ સાથે આપેલી.
વેદના=દુઃખ.
પૂણે=નડે, દુઃખ દે.
મુદ્દલ=મીલકલ.
ભાંડુ=ભાઈબેન.
માલ=વિસાત

પાઠ ૬૭ મો.

તણખલાં=કચર, ઝીણી
સળીઓ, તરણાં.
આખુ=અધુ.
વસ્તુ=ચીજ.
ધીમે ધીમે=હળવેહળવે
રઝળીને=રખીને.
ઘીડાં=મેઘાં.

પાઠ ૬૮ મો.

ઝાંઝવાં=ઝગઝગાણાં.
ઝરમી=તાપ.
તેજ=અજવાળું.
નીપજવું=પેંદા થવું.
ધાન્ય=અનાજ.
પાલો=પાંદડાં.
ઝાણું=થોડું.

પાઠ ૬૯ મો.

ખખાડ=નુકશાન.
ધાન્ય=દોડતા આવળો,
છેતરવું=ઝગવું, પટાવવું.

આસપાસ=આજુબાજુ.
ખેડૂત=ખેતી કરનાર.
હસવું=દાંત કહાડવા.
ખેતરવાળા=ખેડૂત.
અમથી=ફાગટ.
ગભરાઈને=મુઝાઈને.
ચારતો=ચરાખતો.
ખરેખરે=સાચો.

પાઠ ૭૦ મો.

કરડવું=ખર્ચકાં ભરવાં.
પામીએ=ભોગવીએ.
લોહીલોહાણુ=લોહીવાળાં.
તૂટી પડવું=ઝોકાવવું.
સોખત=દોસ્તી.
લાગ=દાવ.
ફાવે=આવે, મજે.
જૂડાં=નકારાં, તોફાની.
ધુરકવું=ગુસાથી સામુ
થવું.

પાઠ ૭૧ મો.

પજવીએ=હેરાન કરી
એ, વતાવીએ.
ઉગામીએ = મારવાને
હાથ ઊંચો કરીએ.
માંદોમાંદો=અંદર, અંદર
હળી મળીને=સંપ સં-
પીને.

દુઃખાય=દુખી થાય.
રાજી થાય=ખુશી થાય.
વહેંચવું ભાગ પાડી આ
પવું.

પાઠ ૭૨ મો.

ઝગઝગાટ=ચકચકાટ.
પૃથ્વી=ધરતી, જમીન.
વહાલો=સારો, પ્યારો.
અંધારૂંધોર=ધણુંજ અં-
ધારું.

ગગન=આકાશ.

જીવાત=જીવવું રહેવાત.

પાઠ ૭૩ મો.

મહિમા=મોટાઈ.
સરજનાર=ખનાવનાર.
જગનો=જગતનો, દુની.
આનો.
કરનાર=ખનાવનાર.

તાડ) ઝાડનાં નામ
આંખલી { છે વધારેમા-
આંખો { સ્તરેસમજા-
કાઠી } વડું.

તારા=ચાંદરણીએ.
મોટા દેવ=દેવનો દેવ,
પરમેશ્વર.

ખજવું=ખજન કરવું.
ધરીએ=રાખીએ.

(કવિતાની સમજૂતી.)

ભાષ આ મોટાં ઝાડ જુઓ, તેઓમાં સૌથી તાડનું ઝાડ બી-
યું છે; અને કોઈ આંબલી, આંખો અને કોડીનું ઝાડ પણ છે અને
તેમનાં ફળ પણ જુદાં જુદાં છે. (૧)

જેણે આ જગત બનાવ્યું છે. તે સૂરજ અને ચાંદરણીઓનો
બનાવનાર છે. અને એજ દેવ અમારો પરમેશ્વર છે અને તેનું બજ-
ન કરવાની ટેવ રાખીએ. (૨)

પાઠ ૭૪ મો.
રંગત=રંગેલાં.
સો લગણ=સો સુધી
વતરણ=લાકડાની લે-

ખણ
મોઢે=પાઠે, મોં ઉપર.
જાગવીને=સાચવીને.
સ્લેટ=પથરપાટી.
મંજવ=ધસાવ.
શીકર=ચીંતા.
ખડી=પોળી માટી.

પાઠ ૭૫ મો.
ચિતારો=ચિતરનાર, ચી-
ત્ર કાઢે છે તે,
ચઢાવતો=ચોપડતો.
ભાષખંધ=દોસ્તદાર, ગો-
ઠીઓ.

શીખી=ફસનાઈ.
હીરાકંથી { વસ્તુનાંનામ તરીકે પાટીઆં= }
કરડાંમેડાં { છેતેની શા-હીરાકંઠી= }
હીખને છે. કાંઠાં=

સોગતી=સાથી.
હસે છે=મસ્કરી કરે છે.
ભૂકા=ચુરો.

પાઠ ૭૬ મો.
ચળકતાં=ઝગઝગતાં.
વાનાં=વસ્તુઓ.
ખાનુખંધ= }
કંદોરો= }
ટુંપીઓ= }
છવીટીઆં= }
બેરખી= }
કડાં= }

સાંકળાં= }
ચોકડાં= }
અકોટી= }
વીંટી= }
પોંચી= }
વાંન= }

ધનતેરશ=આસો વદ
૧૩, ધરેણું ધોવાને
દિવસ.

પાઠ ૭૭ મો.
ખીલા=ખૂટા, ચુકો.
કિમત=મૂલ.
સોનેરી=સોનાવાળાં, જે
માં સોનું હોય તે.
ખુટા=ચાંદાં.

નચુકા } સોઢાનીવસ્તુ
કોદાળી } નાં નામ છે
પાવડો } વધારે માસ્ત
દળપુણી } રેસમજાવવું
કીનખાખ=કસખી ખુટી-
દાર લૂગડું.

અન=અનાજ, દાણા.
પાઠ ૭૮ મો.
ગાંસડી=ગોટલી.

મોખરે=મોં આમળ.
ખડ=કોડાની નીચલીખા-
મ.

વધારે માસ્તરે સમજાવવું ધરાણાંનાં નામ છે.

કોડું=	} શરીરના-	કેડો=	} ભાગનાં નામ છે.
કાંડપચી=		કાંડું=	
લમણ=		પેદું=	
બોચી=		માસ્તરે સ-યાપો=	
હોઠ=		સમજવવું. નજો=	
કપાળ=		એડી=	
બાખરી=	કુકડાને ઝીણા	જાતો=	
વાળ માથે ઉગે છે તે.		દીંચણુ=	
		ધુંટી=	
		હથેલી=	

પાઠ ૭૬ મો.

વચગાળે=મધ્ય ભાગે.
તળીઉં=નીચેનો ભાગ.
વાંસો — }
જીભ — }
બગલ — }

પાઠ ૮૦ મો.
આંખા વાડીઉં=આંખાનાં
ઝાડ ધણાં હોય ત.
ટપેયા=માયા.
રખવાળ=સાચવનાર.

ઝાપો=ખોડીયાં ઝાંડું.
કારે=માણુએ.
સોગત=દોસ્તી.
હોડ=ચાલ.

પાઠ ૮૨ મો.

સંગ=સોગત, દોસ્તી.
પ્રેમ=હેત.
કામ=કેડાણું, જમા.
બાગ્યશાળી=નશીબવા-
ખુરે=નકારે. [જા.
ઠરશે=રહેશે, અટકશે.
પેસે=આવે.
રૂડે=સારે.
મેહેતાજી=માસ્તર.

(કવિતાની સમજૂતી.)

જેને જેવી સોગત તેનામાં તેવો (સોગતીના જેવો) રંગ આ-
વે. જેને જેવી સોગત તેનામાં તેવો (સોગતીના જેવો) પ્રેમ આવે.
જેને જેવી સોગત તે તેવાં (સોગતીના જેવાં) કામ કરશે. જેને જેવી
સોગત તે તેવે કેડાણે (સોગતી જ્યાં જતો હોય ત્યાં) જશે ખાંટ સા-
રી સોગતથી સારો થાય અને નકારી સોગતથી નકારો થાય વાસ્તે
સારા મેહેતાજીની સોગતથી (પાસે સ્ત્રી બાળકથી) બાગ્યશાળી મા-
ણુસ વિદ્યા બણે. (૧)

પાઠ ૮૨ મો.

હારડા=હાર.

બાણે=બાણાએ પતરાળે પકવાન=મીઠાઈ.
પહેર=ગમે વરસ.

બાખરા=ધડુના રોટલા.

રમકડાં=ખેલવણાં.

નાત=જમણવાર.

પાઠ ૮૩ મો.

ખાતર=ચોરી થવી તે.

વણુભર=વણુઝારા પા-

સેનો.

દાટવું=ભોંયમાં ધલવું.

નજર=સાંત, ધ્યાન.

ધન=પુંછ.

ધણી=માલેક, શેઠ.

તાણતો=ખેંચતો.

પાઠ ૮૪ મો.

મેળાપ=મુલાકાત.

શેખી=પતરાણ.

રડયું ખડયું=ભૂલ્યું બ-

ટકયું.

મોંધુ=વધારે મુલનું.

ચડભડીને=ખીજવાધને.

સાહુકાર=શેઠ.

જમણ=ખાવું. બોજન

ખરીફવું=વેચાતુ લેવું.

લેખું=હિસાબ, ગણતરી.

અથાણું=આથણું.

સામટો=એકદમ, એકઠે.

ધાંટો=અવાજ, શોર.

વઢવાઢ=લઢાધ.

શેનું=કંઠ યીજનું.

પાઠ ૮૫ મો.

જળ=કાંદો.

કરગરવું=કાલાવાલા.

મરડવું=મરડી નાંખવું.

લુચ્ચી=મતલખી, ખંધી.

સમડી=પક્ષીની એક

જાત.

વાધરી=શીકારીની એક

જાત

વિચારવું=વિચાર કરવો.

ખગાડયું=નુકશાન કર્યું.

પાઠ ૮૬ મો.

ગીડ=વાસનું ખેતર.

ફૂલાવવું=મોટું કરવું.

તાલેવર=પૈસાદાર.

ખર્ચખૂટણું=ખર્ચવિગરે.

મમત=હડ.

ગળું=નાકાદ, શક્તી.

ચગદાધને=દયાધને.

જરોજરી=સરખાપણું.

પાઠ ૮૭ મો.

આડોશી પાડોશી=આ-

સપાસ રહેનાર.

ચુણપાડ=ચુણ વિગરે,

ઉપકાર.

ધણી=મોલીક.

રખવાળી=ચોકી.

જગવું=જગતા રહેવું.

ચાકર=નોકર.

પાઠ ૮૮ મો.

કંદોઈ=સુખડીઓ, હલ-

વાધ.

ખડકી મૂકવાં=ગોઠવી

મૂકવાં.

હઠ=ભીડ.

રમકડાં=રમવાની વસ્તુ-

ઓ.

મીઠાઈ=પકવાન, જરશી.

ચકરડી=ફરકડી.

સાકરીઆ=સાકર જેવા-

મીઠા.

ચોસલાં=ચોખાંડાં ઢેપાં.

પાઠ ૮૯ મો.

પંચરાઉ=પરચુરણ ધ-

ણી જાતની.

અપવાસ=ભૂખ્યા રહેવા-

નું પ્રત.

નાગલી

મગ

રાજગરો

વાલ

કોદરા

મઠ

મકાઈ

મસૂર

અનાજની

જાતોછે.

અડદ	વધારે મા	તલ	તેલનાં ખીચાં	લું.
વટાણા	સ્તરે સમ	કણુજી	છે.	ગેરૂં=રમચી, રાતી ગાટી.
લાંગ	જાવવું.	સરસવ		ગચકો=મોટી ખલેચી.
ચોખા		ડોળી	માસ્તરે વધા	ઉધછાબુધછા=ઉધાછાવિગેરે
ખંટી		ચોરંડી	રે સમજાવવું	ખખેરી=ઝટકી.
જાંર		ધાણી=તેલ કાઢવાનો સ્		ખરખરીને=ખરેખરો
ડાંગર		ચો.		ધણો.
ફેરાળ=ફળ ખાવું તે.		ફાલ્લા=ચુમડાં.		જાળાં=ઝાવાં.
વૃતમાં ખવાય તે.		પાઠ હર મો.		પેટારો=મોટી પેટી.
પાઠ હ૦ મો.		હકીકત=ખીના.		મજુસ.
ખોળ=કચ્ચા.		ફરતાં ફરતાં=જુદાં જુ-		દારખાવું=દારવાળી ચી-
ધાંચી=તેલ વિગરે વેચ		દાં.		જો.
નાર, પીલનાર.		કાચું કોરું=તળેલું, શેકે-		છોડેછે=ફેડેછે.

બીજનું ડીકેશન.

ઉકેલતો.
 આક્ષરે.
 આવડવા.
 હેઉ.
 હરખાય.
 વિગતેથી.
 લાવ્યો.
 પૂછ્યું.
 પેસાશે.
 બોલ્યો.
 ફરિઆદ.
 મંગાવ્યો.
 મહારાજ.
 હૂકમ.
 કહ્યું.
 ખૂંચેખૂંચ.
 વાળ્યો.
 કાઢવો.
 લુચ્ચાઈ.
 હોંઠ્યો.
 લાલચોળ.
 પ્રસાદ.
 દડું.
 ખેસાય.
 જાકી.
 અહીંઆંથી.
 વિચાર.

સમજાવ્યું.
 છૂડું.
 ફાવ્યો.
 ડાહ્યો.
 ગયું.
 વિષે.
 કવિતા.
 માન્યું.
 પ્રાણ.
 દુખીકું.
 ચિત્ત.
 અવસ્થા.
 પલાળેછે.
 વાગ્યા.
 ફેંકવા.
 મંડ્યા.
 ભૂંગળી.
 પકિઆ.
 દિશાળીઆ.
 ફેદાવતી.
 પરીક્ષા.
 અસ્થિ.
 નીકળ્યો.
 મૂડો.
 પૂછડીઓ.
 વિચારો.
 મજૂર.

બાઈડીઓ.
 સૂતર.
 ક્યાન.
 માયા.
 વઢવું.
 ભૂત.
 નિત્યે.
 ચિત્ત.
 શિક્ષા.
 વિચાવાની.
 વિચાર્યું.
 રસ્તો.
 વિચારે.
 ગીતો.
 માર્ગ.
 કાઢીને.
 ગીતરડી.
 ઉઘાડશો.
 છાયા.
 રઝળવા.
 નહોર.
 પહોળું.
 ચોપડ્યાં.
 બેંકડો.
 બંદરડી.
 તાંબાકુંડીઓ.
 ધોળાશમર.

અથડાય.
 પિછોડી.
 વાગોળવું.
 લૂગડાં.
 ગાય.
 શીખાગણ.
 અગણિત.
 પ્રાણ.
 જન્મતી.
 દૂધપાક.
 ખૂર.
 પેંડા.
 સંતાડીને.
 માન્યું.
 વાળું.
 વઢવું.
 પહેલાં.
 શરમાયો.
 સોંપ્યો.
 ઉપાય.
 રતેહ.
 જગપતિ.
 પૂરો.
 ખજૂર.
 ચારોળી.
 ચંદ્રમા.
 સરસ્વતી.

દિવસ.
નિધા.
વહાણામાં.
ચચાર.
કૂદતાં.
મહેનતુ.
જૂઠું.

જૂઠો.
ભાજો.
ચોપે.
ભત્રીજો.
પૂઓ.
સંપસંપીતો.
વેવાઇ
વેવાણુ,
ચોડું.
ફડાવ્યું.
આસ્તો.

દોશીવાણીઆ.
મહિના.
શિયાજો.
ઉતરાણુ.
અખાત્રીજ.
ઉનાજો.
મવં
પળજીસણ.
ગોઠળઆઠમ.
આવણુ.

પખવાડીઉ.
ગણપતિચોથ.
નિથિ.
ઝાંઝ.
ઝમકારો.
ભુંગળ.
કુડાળું.

જન્મગાંઠ.
રાઇતાં.
પહેરાચ્યાં.
પાનસોપારી.
અડાડચો.
કઢી.
ચોખખાઇ.
ઉતરાવી.
સાચુ.
ગૂમડાં.
ઉત.

રીકર.
જૂઓ.
મસળવું.
ઉપણુ.
લુઓ.
લોઢી.
દીમણું.
હોચકા.
ગભરાવં
અ

ખસેડયા.
ખૂમ.
ઊંદર.
સતાઇ.
સવેં.
પૂકતો.
ખૂણેખેચરે.

ભોંચ.
સાંગરે છે.
ઓઢવું.
વાળ.
આંચળ.
કૂતો.
મોળું.
મહીપતિ.
છીંડી.
ધૂમાડીઉ.
પાણીઆફં.

તાળું.
ગોટાય.
ઝીલવું.
નીસરણી.
ફૂકડી.
અચ્ચં

નખળા.
છેલીવારે.
છોલાયું.
પ્રાણ.
મૂળીઆં.
ઓગળે
ડાળાં.

પૂલ.
કરમાઇને.
સૂકાવું.
સીંચીએ.
છાંટવું.
રીસાળ.
રીસાયો.
મુદલ.
મેજો.
ભાંડુ.
ચાલ.

પૂણે.
વીંછી.
છાં

ખેડત.
 ધૂરકવું.
 લોહીલોહાણ.
 તૂટી પડવું.
 હળીમળીને.
 હામીએ.
 માહોમાહે.
 ધધર.
 ઝગઝગાટ.
 પૃથ્વી.
 વહાલો.
 ગગન.
 હોંઓ.
 પરમેશ્વર.
 સરજનાર.
 મહિમા.
 નિશાળ.
 વતરણું.
 તૈયાર.
 એકડેએક.

ધળ.
 શીકર.
 ચિતારો.
 હિરાકશી.
 બાધબંધ.
 શાહી.
 હરડાંખેડાં.
 ધનતેરશ.
 બાળુબંધ.
 છવીટીઆં.
 સાંકળાં.
 પોંગી.
 તુશીપાટીઆં.
 હુંપીઓ.
 વીંટી.
 બાધડીઓ.
 કીમત.
 બુઢા.
 હળપૂણી.
 કીનખાખ.
 સાંકળ.
 હડપચી.

પેચું.
 તળીઉં.
 ગાળો.
 ઠીચણ.
 આંખાવાડીઉં.
 ટપેયાં.
 પહોંચો.
 પ્રેમ.
 બાગ્યશાળી.
 છપો.
 ચડબડી.
 વઢવાડ.
 ચણીઓ.
 રડચુંખડચું.
 હાંદલું.
 સાહુકાર.
 કરગરવું.
 મરડવું.
 ડુલાવવું.
 ખર્ચખૂટણ.
 દેડકું.
 આડોશીપાડોશી.

મુણ પાટ.
 ખડકી મુકવું.
 શાકરીઆ.
 પંચરાઉ.
 તુવેર.
 મસૂર.
 ફરાળ.
 કણઝીઉં.
 સરશીઉં.
 ફાલ્લા.
 સરસવ.
 ડોળીજો.
 હકીકત.
 કાચુંકાં.
 સંજેરી.
 ખરખરીને.
 દાડખાનું.
 ડૂલકરણી.
 ઉધધખુધધ.
 છછુંદરાં.

માઠ માંહેનો સાર.

નહિ, વહેલું બણવું ને રીતસર વાંચવું.
 થી સમજણ આવતી નથી, પણ
 ચાલવાથી અક્ષર આવે છે;
 ખરીને વાંચવું.

પાઠ ૩, ૪, ૫, ૬, આપણો ગુનો સંતાડવા માટે જૂઠું બોલ-
તું નહિ. કારણ ચક્રાની માફક જૂઠું બોલનારને આખરે સજા થાય છે.

પાઠ ૭, આપણામાં બધા ગુણ હોય પણ ફક્ત એક જ અવ-
ગુણ હોય તો આખરે તે અવગુણથી આપણને ઘણું નુકશાન થાય છે.

પાઠ ૮, વરસાદ ધણો ઉપયોગી છે તે આવેથી અનાજ વિગેરે
ઉત્પન્ન થાય છે, અને તે અનાજ ખાધ આપણે જીવીએ છીએ.

પાઠ ૯, નાના ઘોડાને ટટું કહેવું. ઘોડો બેસવાના કામમાં આવે છે.

પાઠ ૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ખીજા ડાહ્યા માણસો કહે તેમ ન
કરતાં આપણી મરજીમાં આવે તેમ કરીએ તો અંતે દુઃખી થઈએ.

પાઠ ૧૪, માટી બહુ ઉપયોગી છે તેમજ સરતી છે તેથી કરીને
ગરીબ માણસો ઉપયોગી ચીજો ભરી રાખવાને માટીના વાસણ વાપરે છે.

પાઠ ૧૫, આપણું કામ કરતાં ખીજાને નુકશાન ન થાય તેમ કરવું.

પાઠ ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯, આપણને ફાયદો થાય અને ખી-
જાને નુકશાન ન થાય તેવી રમતો રમવી.

પાઠ ૨૦, કોઈ પણ કામ સામટું થતું નથી માટે થોડે થોડે કરવું.

પાઠ ૨૧, આપણે કોઈના ખીજવ્યાથી ચીડાવવું નહિ.

પાઠ ૨૨, પરમેશ્વરે આપણને હાથ આપ્યાથી આપણે બધું
કામ કરી શકીએ છીએ.

પાઠ ૨૩, ૨૪, નિશાળમાં બધા સાથે પ્રીત રાખી
તે બચવું.

પાઠ ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, મા આપ
જોઈએ, નહિતો દુઃખી થઈએ.

પાઠ ૨૯, આપણી કુટેવ -

પાઠ ૩૦, ધાતુનાં -

જોબા પડે છે.

પાઠ ૩૧

પાઠ ૩૨, ૩૩, ગાય બહુ ઉપયોગી ચાર પગવાળું જન્માવર છે. તેના દૂધથી દહી, માખણ, છાશ વિગેરે બને છે.

પાઠ ૩૪, દૂધપાક, ખીર, માવો, આસુદી વિગેરે સ્વાદિષ્ટ ખોરાક દૂધના બેગથી બને છે.

પાઠ ૩૫, ૩૬, ૩૭, ૩૮, જે માણસ ચોરી કરીને બૂઠું બોલે છે. તે માણસ પકડાય ત્યારે તેની બહુ ફજેતી થાય છે. તેમજ શિક્ષાપણ થાય છે. ઇશ્વર પણ તેવા માણસપર રાજી રહેતો નથી.

પાઠ ૩૯, કમ્મ કમ્મ ચીજોને મેવો કહેવાય ?

પાઠ ૪૦, આઠવાઠીઆના સાત દિવસનાં નામ દો ?

પાઠ ૪૧, ૪૨, કાગડો કેવો હોય છે ! તથા તેનામાં શા શા ગુણ હોય છે તે કહો.

પાઠ ૪૩, ૪૪, ભાઇ, બેન, કાકો, મામો, કુઓ, ફાઇ, બનેલી, કોને કહીએ તે સમજાવો.

પાઠ ૪૫, ખાદી, બારતો, જમદાની, સેલુ શું છે તે કહો.

પાઠ ૪૬, ૪૭, બાર મહિનામાં જે તેહેવારો આવે છે, તેમનાં નામ દો.

પાઠ ૪૮, સરણાઇ, નગારાં, ભૂંગળ, ઘડીઆળ દેવળ, તવૂડા. પખાળ કેવાં હોય છે, તથા તે શું કામનાં આવે છે તે કહો.

પાઠ ૪૯, જન્મગાંઠ એટલે શું ? રાઇતું કેવું હોય છે ! કંસાર ને જમવામાં પકવાન પહેલું ખવાય કે પાન સોપારીનાં બીડાં ?

એમાં આપણે ઓખા રહેવું તથા આપણી ચીજો

થતો હશે ? અનાજ ક્યાં થાય છે ?

જો તો ભોડો આપણને

તથા તે ક્યા

જનાવરથી વધારે બીજો છે ?

પાઠ ૫૫, ૫૬, બકરી શા કામમાં આવે છે ? તે કહો. બકરી શું ખાય છે ?

પાઠ ૫૭, પાણી કેટલું ઉપયોગી છે ? પાણી ન હોત તો શું થાત ?

પાઠ ૫૮, ૫૯, ચોરી કરતી નહિ, કારણુ ચોર માણુસનો કોઈ વિશ્વાસ રાખતું નથી.

પાઠ ૬૦, ૬૧, ઘર શા કામમાં આવતું હશે ?

૬૨, મા પોતે દુઃખ વેડીને પણ પોતાનાં છોકરાં ને ઉછેરે છે.

પાઠ ૬૩, ઘણા બધા વગરના માણુસો મળીને ગમે તેવા જગરા માણુસને પણ હરાવે છે.

પાઠ ૬૪, ૬૫, જાડને ઉછેરવા માટે શી શી વસ્તુઓ જોઈએ ? અનાજ ક્યાં અને શાં રાતે ચતું હશે ? અનાજના જાડને શું કહે છે ?

પાઠ ૬૬, આપણી રીસ આપણનેજ નડે છે.

પાઠ ૬૭, ચકલી શું છે ? તે શેમાં રહે છે ? તથા તે કેવું બોલે છે ? બચ્ચાંને શી રાતે ઉછેરે છે ?

પાઠ ૬૮, સૂરજથી આપણને કેટલો ફાયદો છે ?

પાઠ ૬૯, મરકરીમાં જૂઠું બોલવાથી પણ ઘણો ગેરફાયદો થાય છે

પાઠ ૭૦ ખરાબ માણુસની જોડે ફરવાથી આપણે પણ મધ્યે છીએ.

પાઠ ૭૧, બાકાં બેને હમેશાં હળી મળીને બાપ ખુશો થાય છે.

પાઠ ૭૨, ૭૩, આ બધી વગર તે કોને માટે ઉત્પન્ન કરી છે ?

પાઠ ૭૪, નિશાળ

પાઠ ૭૫

પાઠ

પાઠ ૭૭, સોનાની વધારે કિમ્મત કે લોઢાની સોનું વધારે ઉપયોગી કે લોઢું?

પાઠ ૭૮, ડોકું ક્યાં છે ? તથા ડોકું કોને કહીએ?

પાઠ ૭૯, ઘડ શું છે ? તથા તેના ભાગનાં નામ દો.

પાઠ ૮૦, ૮૧, નઠારાની સોખત કર્યાર્થી તેની જે વસ્તે થાય તેજ વસ્તે આપણી પણ થાય છે.

પાઠ ૮૨, ખાંડ કેવી હોય છે ? તેની શી શી જણસો થાય છે.

પાઠ ૮૩, ફૂતરા જેવા પ્રાણીએ પોતાના શેઠને કાયદો કરી આપ્યો તેજ પ્રમાણે આપણે પણ આપણા રક્ષણ કરતા સાથે નિમ-કહલાલીથી વર્તવું.

પાઠ ૮૪, કેરી અને સાકરના ઉપયોગ કહો કેરી વધારે કામની કે સાકર ?

પાઠ ૮૫, બીજાનું ભૂડું કરવા જતાં આપણુંજ ભૂડું થાય છે માટે કોઈનું ભૂડું ઇચ્છવું નહિ.

પાઠ ૮૬, પોતાના ગળ ઉપરાંત કોઈ પણ કામ કરવું નહિ; ફરીએ તો માર્યા જઈએ.

પાઠ ૮૭, ફૂતરાએ આ વાતમાં પણ શેઠનું બહું કયું.

પાઠ ૮૮, મેજો કોને કહીએ ? મેજામાં શું શું જોવાનું મળેછે?

પાઠ ૮૯, અનાજ શા કામમાં આવતું હશે અનાજ કેવી રીતે થતું હશે.

૧, તેલ તે શું છે, તે શા કામમાં આવતું હશે. કઈ

તેલ અતિશય ઉત્પન્ન થાય છે.

૨, તેહેવાર ક્યારે આવે છે, તેમાં આપણે

જાહેર ખબર.

કેળવણી ખાતામાંના સર્વ સદગૃહસ્થોને વિનંતી પૂર્વક જાણાવવાનું જે (નિશાળમાં ચાલતી તથા ઈનામમાં વહેંચવા લાયક) શાળોપયોગી, તમામ ચોપડીઓ અમદાવાદમાં યુકસેલર મોતીલાલ મગનલાલ પાસેથી જથાળ'ધ લેનારને ફાયદે પડતી મળશે.

૨. સરકારી ગુજરાતી નિશાળોના પહેલા, બીજા, ત્રીજા, ચોથા, પાંચમા અને છઠ્ઠા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને અતિ ઉપયોગી થઈ પડે તેવી ખાતી વિદ્યાન ગ્રંથો પાસે જતાવરાવેલી શુદ્ધ નોટો જથાળ'ધ મારી પાસેથી ખરીદનારને યુક્તજ કમિશનથી મળશે. જરૂર તેમજો રૂબરૂ મળેથી અગર પોષ્ટપેડ પ્રત્યક્ષથી કમિશન વગરેતી બદોબસ્ત કરી લેવો. એજ વિનંતી.

૩. ઉમેજ શાળોપયોગી ચોપડીઓ પણ જથાળ'ધ મારી પાસેથી મળશે.

લી. તાબેદાર શેવક.

યુકસેલર મોતીલાલ મગનલાલ શાહ.

૧. માણેકચોકમાં કંકુવાળાની ઓળમાં.

૨. રીચીરોડપર પોષ્ટ આફીસની સામે.

૩. અમદાવાદ.

